

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

ПРОГРЕСЪТ Е ВЪПРОС НА ИЗБОР

За една година могат да се случат много неща – добри и не толкова. За една година се сменят политически режими, правят се важни за човечеството открития... бебето прави първите си самостоятелни крачки. Една година продължи работата на екипа от Центъра за независим живот по подготовката, организацията и изработването на ново и в голяма степен революционно предложение за закон за равнопоставеност и равни възможности на българите с увреждания. Привлякохме юридически експерти с различни компетенции, въвлякохме в процеса даже и някои политически фигури, които подкрепиха идеята, потърсихме и обществена подкрепа – над 5 000 души подкрепиха с подписа си нашите предложения. А ги подкрепиха, защото видяха новото, видяха различното отношение към хората с увреждания – отношение на равнопоставено партньорство. И всеки, който не е предубеден, ще види здравата логика на това експертно предложение за закон. Защото то е плод на дълги години работа и проучване на реалността по отношение на българите с увреждания, то е плод на опита, който имаме от досега действащото (когато наистина действа) законодателство, което за съжаление не подкрепя независимостта на хората с увреждания. Идеите, подредени в закон, са реакция на обгрижването, на политиката на затваряне, на сегрегация спрямо това изкуствено създадено малцинство. Идеите в предложението за закон са реакция на гражданите, които търсят качествена промяна и имат ясно виждане за това как да стане тя. И разбира се, тези идеи са съобразени изцяло със световните законодателства, касаещи хората с увреждания (по време на работата беше проучено европейското и американско законодателство). Това само би улеснило работата на законотворците в Парламента, би им помогнало да приемат закон, който да обслужва интересите на гражданите. Стига държавата да чуе своите граждани. Това е пътят на промяната и ако тръгнем по него, думите на министър-председателя Симеон Сакскобургготски за това, че се предвиждат промени в законовата и подзаконовата уредба, „за да не бъде независимият живот лукс за вас“, може би ще станат реалността, за която толкова дълго мечтаем.

Трудното тепърва предстои – предстоят дебати по изработените текстове, предстои и търсенето на широка политическа подкрепа. Каквото и да се случи отпук нататък, важно е да помним – прогресът е въпрос на избор!

(НЖ)

ТЕМА НА БРОЯ
закон за хората –
по-добре късно, отколкото никога



Интеграцията като реверанс

2003 година е обявена от Европейския парламент за година на хората с увреждания под мотото „Европа без бариери“. Изключително показателно събитие, което доказва, че хората с увреждания отдавна вече не са в периферията на световната общност. Напротив – те все по-активно заемат своето достойно място като пълноценна част в своите си общества и работят за неговия и своя просперитет. Нищо по-естествено от това. Защото изкривените представи и стереотипи по отношение на негодността на хората с увреждания са погребани в миналото. А политиките на развитите демокрации са насочени приоритетно към проблематиката на уврежданията, но не като отделни изолирани мерки, насочени към конкретната маргинална общност, а като част от политическите мерки и механизми, свързани с прогреса на американското, шведското, френското, английското и прочие общества, с пълноценния живот на отделния индивид в тях.

Вероятно и у нас годината, посветена на хората с увреждания, ще отбележим подобаващо. Например Съюзът на кооперациите на инвалидите щял през пролетта на идната година да направи първа копка по изграждането на специално училище за деца с увреждания върху площ от пет декара общинска земя. С каква цел – не е ясно. Фактът обаче, че началото на 2003 година е начало на строеж на сегрегирано училище в България, е колкото символичен, толкова и показателен. Защото ни изправя пред действителността, която за съжаление не успяват да скрият гръмките политически декларации за пълноценно включване на българите с увреждания в живота на обществото. Фактът е показателен за нежеланието (меко казано) на българското общество да разшифрова този, оказал се прекалено сложен термин – интеграция, да разбере всъщност за какво става дума. А става дума всеки българин, независимо от своя физически изглед и възможности, да има условията, в които да реализира целия си

потенциал, да бъде сигурен, че правата му ще бъдат защитени във всеки един момент. Става дума и за уважението към човека, за неговото достойнство. Лицемерно е да се крещи оглушително как се интегрират хората с увреждания и да се мисли за нас с архаични митологеми на битово („Украинец се жени за момиче инвалид“ – вестникарско заглавие) и на обществено ниво („Реверанс – Софияленд пуска безплатно инвалиди“ – отново заглавие в пресата). Лицемерно е да се схваща връщането ни в обществото като горчивото хапче, което трябва да преглътне българската държава, за да ни приемат в Европа. И да си вярва, че това е дълбокият реверанс, който прави към нещастните второразредни инвалиди. Пазете се, господа държавници, от подобни вярвания – реверансите не са нужни никому, те само усложняват и без друго сложния диалог между гражданите и държавата.


Не твърдя, че нищо не е направено за подобряване на условията на живот за хората с увреждания – слава Богу, от две-три години се прави нещо. Голямата промяна обаче не се случва. И не се случва, защото хората с увреждания продължават да не се припознават като равностойни партньори в процеса на промяна. Мисля, че никой, включително и държавата, няма интерес от подобни взаимоотношения. Защото, както твърди и настоящият министър-председател, „по отношението на държавата към хората с увреждания може да се съди за степента на нейната цивилизованост“.

През 2007 година България ще стане член на Евросъюза. Вероятно.

Само че едва ли ще имаме самочувствието на пълноправни и равностойни партньори, ако се окаже, че ни приемат в европейското семейство единствено от куртоазия, че са ни направили реверанс и от немай къде са ни пунали. Аз лично не бих приела да ме интегрират така – с реверанс, посочвайки ми място отново някъде в периферията.

А докато вървим към Европа, въпросите, на които трябва да намерим отговор в близките пет години, са: къде сме ние, какво е нивото на нашата цивилизованост? И какво ни струва интеграцията като реверанс?...

Валентина Воденичарова



ПРОМЯНАТА Е НЕИЗБЕЖНА, ПРОГРЕСЪТ Е ВЪПРОС НА ИЗБОР



ЗАКОН ЗА ХОРАТА – ПО-ДОБРЕ КЪСНО, ОТКОЛКОТО НИКОГА

Краят на един труден и дълъг път вече е факт. В продължение на една година вие, читателите на нашия бюлетин, бяхте редовно информирани за хода на работата по проекта „Промяната е неизбежна, прогресът е въпрос на избор“, чиято основна цел бе изработването на предложение за нов закон за хората с увреждания.

След поредица от срещи и консултации, публични дискусии, събиране на десетки мнения и обсъждането им в най-широк кръг, текстът на предлагания законопроект вече е факт.

Както всеки закон, така и това наше предложение има много силни страни, но и слабости. Вероятно ще намери както привърженици, така и опоненти, но със сигурност отваря поле за дискусии. Това, което предлагаме и се постаряхме да защитим с аргументи, е неотложната необходимост от промяна в цялата система, за да се положи наистина ново начало. А всяка промяна изисква вземането на определени политически решения, често непопулярни, често компромисни. При всички случаи ние тръгнахме от разбирането, че е напълно оправдан моментът най-накрая да се направи тази решителна стъпка за трайно подобряване положението на хората с увреждания в България.

Текстът на законопроекта е твърде обемен, за да можем да го представим на страниците на нашия бюле-

тин, затова тук ще се спрем само на най-важните промени, които са предвидени и ще се опитаме да защитим идеята, която стои зад тях.

Законът е разделен на десет глави, ние ще ви запознаем с основните шест, в които са заложили и революционно нови идеи: „Оценка степента на увреждане“, „Образование, професионална ориентация и квалификация“, „Трудова заетост“, „Достъпна битова и околна среда“, „Социални услуги за интеграция“ и „Управление и финансиране на дейностите“.

1. Оценка степента на увреждане

Една от основните системни промени, която предлага новият законопроект, е **ясното разделяне на единната оценка, според нейната нужда и последваща употреба и съответно насочването към различни специализирани комисии, всяка от които е в различен състав**. Предлагаме да има **три вида оценки** – здравно диагностициране (медицинска оценка), оценка за нуждите на осигуряването (осигурителна оценка) и оценка на социалните потребности (образование, трудова реализация и нужда от социални услуги).

Медицинската оценка е първата, но не и най-важната. Сега действащият модел за оценка ѝ определя основна роля поради възприетия медицински подход към уврежданията.

Второто ниво на оценка е осигурителното, тъй като увреждането е и осигурителен риск. **С въвеждането на осигурителната оценка се обвързва финансиращата институция (НОИ) с участие в определяне на цената на риска**. Тази оценка има за задача да установи реалната степен на загубена работоспособност и съответния размер на пенсия или пенсионна добавка за лицето с увреждане. Оценката на работоспособността става индивидуално, отчитайки както досегашната работа на лицето, така и възможностите му да я продължи или да се преквали-

фицира. При разлика на възможностите спрямо лице без увреждания, човекът с увреждане получава пенсионна добавка, която изравнява получаваните от двамата доходи.

Третото ниво на оценка се извършва по места и има за задача да определи индивидуалните потребности и механизмите, които да компенсират увреждането на човека. Тази оценка установява реалните образователни потребности на човека, възможността за преквалификация и намиране на работа, осигуряването на помощно-технически средства и предоставянето на социални услуги за интеграция.

Всяка една от трите оценки – медицинска, осигурителна и социална – отчита препоръките на другите оценки и същевременно има самостоятелно значение в сферата, в която регламентира права или придобивки за човека с увреждане.

2. Интегрирано образование

Правото на образование на децата с увреждания се гарантира чрез осигуряване на обучение в общообразователни и професионални училища, в гимназиите и в специални училища. Целта на специалните училища трябва да бъде постигането на същото образователно равнище на децата със специфични образователни нужди, което биха получили в масово училище. Единствено психологически и образователни критерии, а не социално-битови и институционални, могат да бъдат основание за взимане на решение за насочване към специални училища. **Гарантира се правото на родителите да определят вида на учебното заведение за своите деца.**

При избора на подходящо училище за детето си, родителите имат право на информирано съгласие за извършването на оценка на специалните образователни нужди на децата им и на участие в процедурите по оценяването като представители на децата и

предоставяне на допълнителни доказателства при нужда, включително и независима експертиза.

Основно внимание е отделено на оценката и начина, по който тя се извършва.

Оценката на специалните образователни нужди не трябва да е свързана с медицински критерии, а с трудността масовите училища да допринасят за оптималното развитие на учениците. **Тя трябва да води не до насочване към специално училище, а към препоръки за изготвяне на индивидуална образователна програма за конкретния ученик в масовото училище** и едва при доказана невъзможност за изпълнение на тази програма детето да се насочи към специално училище. Участието на специални педагози в тази процедура е задължително. Участието на лекари не е задължително. Последните дават мнение само за медицинското състояние на детето.

Оценката важи максимум за срок от една година, след което, при необходимост, се провежда нова оценка и определяне на образователните нужди.

3. Трудова заетост

Правото на труд на хората с увреждания се защитава от държавата. Никой орган, организация или физическо лице не може да откаже да наеме човек с увреждане, само заради наличието на такова, независимо от степента на увреждането. Хората с увреждания трябва да имат равен достъп до пазара на труда и право да работят в интегрирана работна среда. За да се постигне това, е предвидена система от стимули на работодатели, които наемат на работа хора с увреждания и приспособяват работните места за тях. От една страна те ще бъдат стимулирани със средства от Агенцията по заетостта, а от друга, със средства на Агенцията по уврежданията.

Предлага се премахване на префе-

ренциите за специализираните предприятия като държавната субсидия за тях бъде пренасочена към работодатели, които създават работни места за конкретни хора с увреждания в обща среда.

Едно от предложенията, което вероятно ще бъде предмет на дискусия и недоволство е, че предлагаме хората с увреждания, които работят и получават над минималната работна заплата, установена за страната, да не получават социална пенсия за инвалидност. Тук трябва да се направи едно разграничение. Става въпрос само за социалната пенсия за инвалидност, а не за другите пенсии.

Увреждането е осигурителен риск, именно защото лицето се осигурява срещу злополука, общо заболяване и професионално заболяване. **Социалната пенсия за инвалидност няма връзка с осигуряването – тя е универсален социален инструмент за защита от бедност.** Поради тази причина тя трябва да се отпуска на лица, които имат ниски доходи и не работят. С премахването на социалната пенсия за инвалидност за работещите лица ще се даде възможност за увеличаване на пенсията на неработещите, за които често тя е единственото средство за преживяване.

4. Достъпна архитектурна среда

Въвежда се изискването за **универсална достъпна среда** – удобна за хора с или без увреждания. Новите обекти ще бъдат пускани в експлоатация само ако отговарят на критериите за достъпност. Тези критерии трябва да бъдат задължителни, наравно с критериите за безопасност, хигиена и т.н.

Построените публични сгради трябва да бъдат приспособени в едногодишен срок – в противен случай техните собственици подлежат на глоба. Преустройствата за пригаждането им се осъществяват по годишни програми, изготвени с участието на

представители на организациите на и за лица с увреждания и одобрени от органите, компетентни да управляват и да се разпореждат със съответните имоти. Изпълнението на програмите се отчита в края на всяка година.

5. Социални услуги за интеграция

Едно от достиженията на новия закон би било **ясното разграничение между социално подпомагане и услуги за интеграция.** Социалните услуги за интеграция са специализирани услуги, насочени към преодоляване на конкретния дефицит, предизвикан от увреждането. Социалните услуги за интеграция на лица с увреждания включват предоставяне на технически помощни средства, лична помощ и преводачески услуги, преодоляване на бариерите в общуването и подвижността, осигуряване на достъп до транспорт, образование, работа, жилище, културни прояви и развлечения.

За предоставяне на услугите се извършва оценка на потребностите, (за която вече разказахме) и се създават **общински служби по уврежданията**, които доставят тези услуги на територията на всяка община. **Оценката на индивидуалните потребности** на лицата с увреждания е съобразена със степента на увреждане, възрастта, професионалната подготовка и личните интереси на човека. Тя отчита способностите на лицата с увреждания да се самообслужват, самостоятелно да се придвижват в и извън своето жилище, включително и при ползване на помощно техническо средство, да използват масовия обществен транспорт, да шофират, да посещават масови учебни заведения, обществени сгради и места, да общуват и да се възползват от средствата за масова информация. Отчитат се и факторите, които възпрепятстват хората с увреждания да извършват тези дейности и необходимите средства или услуги, които биха им позволили да ги извършват самостоятелно.

6. Институционална рамка

Тя включва Държавна агенция по уврежданията, Национален съвет по уврежданията, фонд „Рехабилитация и социална интеграция“ и Общинска служба по уврежданията.

Специализиран орган на Министерски съвет за ръководство, координиране и контрол в областта на уврежданията е Държавната агенция по уврежданията. Основните ѝ функции са да организира и координира осъществяването на държавната политика за равнопоставеност на хората с увреждания; да подпомага останалите институции (държавни и местни органи) при осъществяване на правомощията им, касаещи правата на хората с увреждания; да осъществява правна и социална защита на хора с увреждания, когато техните права са нарушени или застрашени; да насърчава и подпомага дейността на организации на и за хора с увреждания; да организира и провежда образователна и информационна дейност в областта на правата на хората с увреждания и т.н.

Към Агенцията се създава **Национален съвет по уврежданията**, в който се включват представители на задължените министерства, на организации на лица с увреждания и на работодателите. Той има консултативни функции в областта на социалната интеграция на лицата с увреждания, а всички нормативни актове, с които се засягат правата на хората с увреждания, трябва да бъдат съгласувани с него. Към Агенцията се създава и фонд „Рехабилитация и социална интеграция“, който да финансира дейностите по закона.

На местно ниво специализиран орган за провеждане на политиката за равнопоставеност на лицата с увреждания в общината е Общинската служба по уврежданията, към която се назначава комисия по оценка на увреждането.

Всичко това, колкото и революционно да е, трябваше отдавна да се е случило. И да работи – в полза на независимостта и пълноценния живот на хората с увреждания в България.

*Камен Костакиев –
юридически консултант*

(Онези от вас, които желаят да получат пълния текст на законопроекта, могат да посетят нашата интернет страница www.cil-bg.org или да заповядат в офиса на Центъра, който се намира на ул. Гургулят №2)



НАША ЗАДАЧА Е ДА РАЗРЕШИМ ПРОБЛЕМИТЕ СИ, ЕВРОИНТЕГРАЦИЯТА МОЖЕ САМО ДА ПОМОГНЕ



Цялата професионална кариера на Ингрид Шикова е насочена към европейската интеграция. Завършила е международни икономически отношения, 15 години работи в Института по външна търговия, след

това в Брюксел в българската мисия към европейските общности. 10 години е директор на Центъра за европейски изследвания, а в момента е директор на Информационния център на ЕС. Преподавател е в СУ по Европеистика, директор е на програма по европейска интеграция към НБУ и е гост-лектор в Колежа на Европа в Брюш, Белгия. Владее френски, английски и руски езици.

*Редовните ни читатели сигурно помнят, че работната среща на която обобщихме и представихме резултатите от едногодишния проект за изработване на нов закон за равнопоставеност и равни възможности на хората с увреждания, проведохме в уютната и достъпна сграда на Информационния център на Европейския съюз. Нямахме как това да не ни впечатли – толкова малко са достъпните публични сгради в София. Затова решихме непременно да открием и поговорим с **директора на Центъра г-жа Ингрид Шикова**. Срецнахме се с нея ден след като Европейската комисия представи ежегодния си доклад за България, от който стана ясно, че Европа ни признава за страна с действаща пазарна икономика, така че имаме повод да поговорим и за по-широкия аспект на достъпа и интеграцията.*

– От Европейската комисия ни признаха за страна с действаща пазарна икономика, даже 2007 г. се посочва като дата за окончателното ни присъединяване към Европейския съюз (ЕС). Според Вас това реалистично ли е?

– Напълно е реалистично. България е въввлечена в този процес още през 1989 година: Знаете, че има сключено споразумение за асоцииране към ЕС, че преговорите за членство вървят сравнително бързо. Вече сме затворили 22 от главите, по които се преговаря. Цялото законодателство на ЕС, това което държавите са направили заедно за общо регулиране на техния пазар, за тяхната икономическа интеграция, е разделено на 31 глави и по всяка от тях по време на преговорите се договаряме – какво сме изпълнили, какво можем да изпълним в близко време и какъв период ще ни е необходим, за да се адаптираме към това сложно законодателство. На практика ни остават още 9 глави и съм убедена, че ще завършим преговорите в срок. Това обаче изисква доста усилия от наша страна, защото означава да направим промени в мисленето си, в начина си на живот.

– Смятате ли, че в някои области ще имаме по-големи трудности, отколкото в други?

– Може да има области, където нещата наистина са по-трудни, където законодателството трудно се прилага на практика. Много е лесно законодателството на ЕС да се преведе на български, да се приеме от българския парламент и да се хармонизира. Много по-трудно е неговото прилагане, защото това изисква няколко неща – от една страна, трябва да имаме финансовите възможности. Ако вземем например сферата на околната среда, за да изпълним изискванията за чистотата на водата или за преработката на отпадъците, трябва да построим определен брой пречиствателни станции и такива за преработка на отпадъци. Това струва доста скъпо, което означава, че ще ни трябва един преходен период, в който да се приспособим към изискванията на европейското законодателство. Другото важно нещо е да имаме нужните институции, които да упражняват контрол върху прилагането на това законодателство.

– Искам да ви върна към достъпността на сградата на Информационния център – наистина ли е толкова трудно все повече обществени сгради да стават

удобни за ползване от всички хора, включително и от хората с увреждания?

– Идеята е този информационен център да е наистина отворен за всички, вие сте свидетелка на това, че той е такъв. Стремехът ни е тук да идват колкото се може повече хора и от всички социални групи – тук влизат деца, студенти, представители на неправителствени организации, тук влизат и по-възрастни хора. Като директор на този център се стремя това да бъде негова политика.

– Значи това е от интерес на Центъра – да се посещава от много хора, които да получават нужната им информация. Как могат обаче повече институции, фирми, ако щете, да си дадат сметка, че е важно до тях, до техните услуги да имат достъп всички потенциални потребители?

– Мисля, че първо мисленето трябва да се промени, а то се променя най-трудно. По-лесно се променя инфраструктурата, по-лесно можете да построите нещо – както се казва, ако една строителна бригада се хване за работа, тя може за месец да построи една сграда. Мисленето обаче се променя много по-дълго и трудно. Затова всички ние, които сме убедени, че достъпността е за всички хора, трябва да се борим точно за това – да се промени мисленето. Когато това стане, нещата ще се променят по-бързо и естествено.

– Според Вас къде сме ние в сравнение със страните от ЕС по отношение на достъпността и интеграцията на отдалечените маргинализирани групи?

– Имаме още много път да извървим. Имах възможност да живея четири години в Белгия и ми направи впечатление, че белгийците правят изключително много за хората, които по едни или други причини се придвижват по-трудно или имат други проблеми. Наистина това е важна отговорност на цялото им общество. Там преди много години за първи път видях различните улеснения, които бяха направили – звукови светофари, достъпни публични места, удобен транспорт. Убедена съм, че това постепенно ще стане и в България. Радвам се, че съм директор на този център, който дава положителен пример в това отношение. Тук идват много хора, включително и хора, които са на високи отговорни постове,

надявам се, че забелязват предимствата от начина, по който е направена сградата.

– Каква е дейността на Центъра, какво предлагате?

– Основната ни задача е да предоставяме максимално количество информация за Европейския съюз, за да могат да разберат хората какъв е този съюз, защо държавите се интегрират. Обясняваме какво ще представлява членството на България в ЕС, какви права и задължения ще има нашата страна като член на Съюза. Освен това предоставяме информация на организации, които искат да кандидатстват с проекти по европейски програми, даваме възможност на тези от тях, които работят по проекти на ЕС да ги представят тук. Стараем се това място да е наситено с европейски дух, място където всеки да се чувства добре. Даже да може да дойде и просто да прочете някой европейски вестник, например.

– А как е настроен българинът към ЕС, не го ли схваща по-скоро като някаква абстракция?

– Българинът е много положително настроен – всички проучвания сочат, че това е позицията на над 70% от българите. Проблемът е, че не винаги това проевропейско желание е подплатено с достатъчно информация, с достатъчно обективни знания за това какво е ЕС, за да не бъде този избор само емоционален, но да е и достатъчно разумен. Защото истина е, че членството ни означава много придобивки и нови възможности, но е истина и че това значи много задължения, за чието изпълнение трябва да сме подготвени достатъчно добре. Затова и тук, в Центъра, се стремим да даваме обективна информация, максимално прозрачно, коректно и точно. Така, имайки нужната информация, всеки сам може да направи своя избор разумно. Защото както е опасен големият скептицизъм и трудното приемане на новите неща, точно толкова опасно е създаването на някакви големи очаквания, че евроинтеграцията ще разреши всички наши проблеми. Тя ще ни помогне, но ние, българите, сме хората, които трябва да си ги разрешим, за да се превърнем в просперираща държава – това е наша задача.

– Според Вас, преди да се интегрираме

В Европа, какви са пътищата да се интегрираме помежду си, в нашето си общество?

– Трябва да станем по-възприемчиви към новите неща, малко да си променим мисленето, да се опитваме да разбираме другите, да не бъдем толкова (ще си го кажа чисто по български) вироглави, да бъдем малко по-любезни един към друг,

да се опитаме да превърнем ежедневието си в нещо по-приятно. Вярно е, че всеки от нас има някакви проблеми, някаква причина да бъде груб с околните, но ако се опитаме да преодолеем това, ако се опитаме да бъдем малко по-мили един към друг, мисля, че животът ни ще бъде много по-лесен.

*Разговора води
Валентина **Воденичарова**.*



Комисар Диамантопулу е на този пост от септември 1999 г., а мандатът ѝ продължава до 2004 г. Кабинетът на комисаря по заетостта и социалните въпроси се състои от 8 души, специализирани в различните проблемни области. Задача на кабинета е да подпомага комисаря в очертаване на политиките в сферата на заетостта и социалните въпроси, както и да има информирана позиция по въпросите, попадащи извън неговата конкретна проблемна област. Един от членовете на кабинета се занимава приоритетно с интеграцията на хора с увреждания, участва в групата от комисари по въпросите на равните възможности и работи по проблема „Социално включване и гражданско общество.“

АННА ДИАМАНТОПУЛУ:

Голяма част от отговорността за интеграцията на хората с увреждания пада върху страните-членки на ЕС – върху техните национални, регионални и местни власти.

На 29 и 30 октомври на посещение у нас беше Комисарят по заетостта и социалните въпроси към Европейския съюз Анна Диамантопулу. Посещението е част от балканската ѝ обиколка и има за цел да я запознае отблизо със състоянието в тази сфера на страните от региона.

В София комисар Диамантопулу се срещна с представители на правителството и неправителствени организации на и за хора с увреждания от целия Балкански регион, включително и от България. Какво се случи на срещата, ще ви разкажем в следващия брой на „Независим живот“.

При откриването на първия Европейски конгрес на хората с увреждания в Мадрид през март тази година, комисар Анна Диамантопулу обяви, че ЕС планира да създаде 3,5 млн. работни места за хора с увреждания в следващите 20 го-

дини. Една от ключовите цели на ЕС ще бъде да гарантира интеграцията в обществото и на работното място на 37 млн. души с увреждания, живеещи в страните-членки. В момента само една трета от европейците с увреждания са на платена работа, а повечето хора с увреждания намират за труден достъп до трудовия пазар. Комисарят подчерта още важноста на обучението. В тази връзка, тя анонсира, че темата на Европейския ден на хората с увреждания през декември ще бъде: „Образование за всички“.

Още тогава комисарят се ангажира с конкретни действия, които да допринесат за пълноценното включване на хората с увреждания в техните общества. За да се насърчат бизнесът и организациите, работещи по изграждането на достъпна околна среда, се създаде награда „**Премахнатата бариера**“. Приета е **нова европейска директива**, задаваща законовата рамка за предотвратяване на неравното третиране на хората с увреждания на трудовия пазар. Тя трябва да бъде трансформирана в националните законодателства на страните-членки до 2003 г.

(НЖ)

КОГАТО ФАКТИТЕ ГОВОРЯТ

За пореден път се убеждавам, че има Надежда – без фамилия, без да прилича на някого, без грим. Тя няма адрес и пътува без билет. Твърдят, че умира последна. Аз пък мисля, че се преражда – в цвете и усмивка, в радостта, че сме заедно. В работата на екипа на Консултантския център са въплътени надеждата И доброто.

Малко статистика – четирима от клиентите на нашия трудово-професионален консултант Доника Колева са започнали работа през септември (заедно с клиентите на другия трудов консултант, хората, започнали работа през септември са 8). За много хора статистиката е нещо излишно, но тези факти са важни. Защото вероятността да започнеш работа в България днес е нищожна, независимо от проектите на Министерство на труда и социалната политика за намаляване на безработицата. Въпреки усилията на държавата, хората с увреждания започват работа. Защото без подкрепа за хората, без да се работи с тях, никой проект на никое министерство няма да успее. И още един **факт** – след тридневното обучение „Как да си търся работа“ и ролеви игри на Полина Николова и Доника Колева един наш клиент се е представил блестящо на интервю за работа, като дори си е издействал по-висока заплатата. Безкрайно сме удовлетворени, защото това доказва, че комбинацията от индивидуални консултации, обучения и насърчаване на хората, дава резултати. И важи не само за трудово-професионалното консултиране.

Интересно и полезно – Уили Блеклоу беше при нас. Той е американец от Вашингтон. Професор е по Връзки с об-

ществеността в университета „Джордж Вашингтон“. Дойде да обучи и нас как да работим с медиите. Сега вече знаем. Макар че размяната на знания и умения беше взаимна. Уили е фен на България, българите, шопската салата... дори му харесват дупките по нашите пътища. Сърдечен. Един приятел повече. Ето какво ми остана в сърцето и главата от нещата, които ни каза: **„Вашите президенти и политици са били в страни, в които всичко е достъпно за хората с увреждания и би трябвало да се замислят по темата.“** Ех, Уили – дано да се замислят!



Настоящо – на 17 октомври стартира обновеното обучение „Мобилност“. Новото в програмата е създаването и развиването на умения за качване и слизане от автомобил, сгъване и разгъване на количката. Във връзка с това обучение предстои издаването на специален Наръчник, който да подпомага хората за успешното преборване на недостъпната архитектурна среда. Дали пък няма някой ден да се поздравим с една наистина достъпна архитектурна среда, а?!

Важно – програмата „Лични асистенти“ се развива главоломно. Има място за още потребители и лични асистенти. Нека не забравяме, че това е само една от пътеките към независимия живот. А всяка пътечка има край. Някога.

Очаквайте репортаж за начина, по който се подготвя бюлетина, за да стигне до вас, както и специално интервю с един специален доброволец, който обучава.

Та за доброто тръгнах да ви разказвам. И за надеждата. Защо не дойдете на място, за да видите?

Думите са излишни. Поне аз така мисля.

Галина Стоева



Най-сетне и у нас има достъпен стадион

С удоволствие искаме да ви съобщим, че на 12 октомври с футболен мач между отборите на България и Хърватска бе открит реконструираният и вече достъпен за хора на инвалидни колички Национален стадион „Васил Левски“. За хората на инвалидни колички и придружителите им са предвидени предните 80 места в сектор 1. Към входа на сектора няма стъпала, той е обозначен с необходимите символи за хода на посетителите, в прохода му са изградени



санитарни възли и Консултативно-медицински център за хора с увреждания. Санитарните възли са два, отделно за мъже и за жени, и са изградени в съответствие с Наредбата за изграждане на общо-

достъпна среда в София. Те са с широки врати, тоалетните им клетки са с достатъчно голям размер, съобразен с възможността за маневри на количката, по стените им са монтирани и необходимите ръкохватки.

Консултативният център по време на състезания ще работи като бюфет с дребни лакомства и безалкохолни напитки, а в случай на нужда, в него ще бъде оказвана и първа медицинска помощ. В останалото време, центърът ще е достъпен за всички, които искат да спортуват. Подготвени специалисти ще насочват хората с увреждания

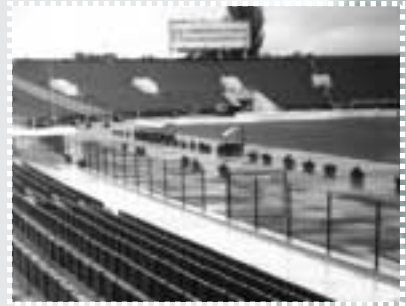
към най-подходящия за тях спорт; съобразно състоянието им и спецификата на конкретното увреждане, ще ги насочват към определени спортни бази и съоръжения, в които ще бъдат създадени условия за активен спорт.

Това, както и адаптирането на сградата на Министерството за младежта и спорта, потвърждава отговорната позиция на ръководството му по отношение на проблемите на хората с увреждания. Очевидно е, че новият министър Васил Иванов разбира проблемите им и проявява уважение към тях. Той е включил в администрацията си длъжността „Отговорник за достъпността на спортните съоръжения и обекти“. Това е прецедент за нашата държава, тъй като няма друга държавна институция, в която досега това да е направено.

Важно е да не пропуснем да съобщим и факта, че за всички спортни прояви на Националния стадион, входът за хора с увреждания ще бъде безплатен.

Приятни забавления, мили запалянковци! Най-после и у нас има място, където ще се забавляват всички заедно.

Инж. Миролюбка Бацарова



На снимката: В средата – Павел Савов, експерт по въпросите на уврежданията в Министерството на младежта и спорта – минути след победата на България над Хърватска на обновения и адаптиран Национален стадион „В. Левски“

Ако искате повече от мечтите ви да се сбъднат, рискувайте!

Херт Вос е един от най-добрите световни тенисисти с увреждания. Член е на Световната тенис федерация на хората с увреждания, с чието съдействие стана възможно транспортирането на инвалидна количка за тенис за български състезател. (Щастливецът на тази придобивка се казва Борис и в момента усилено се готви за участие в Олимпиадата в Атина през 2004 г. С него обаче ще ви срещнем някой следващ път.)

– Кои са любимите ти тенис турнири?

– Dornbirn Cup в Австрия или турнира в Сардиния, Италия.

– Трудно ли е да съчетаваш ежедневните грижи с натоварените тренировки?

– От една страна, тенисът ме ангажира все повече и повече професионално. С всяка изминала година тенис турнирите стават по-тежки и играта на големите тенисисти е на все по-високо ниво. Поддържането на такова ниво предполага и повече тренировки. От друга страна, много ми се ще да отделям повече време за популяризирането на този спорт сред хората с увреждания. Тъжно е и срамно, че на хората като мен все по-често им липсва мотивация да се занимават със спорт!

– Какво правиш, когато не си на корта?

– Обичам да си почивам, да бъда с приятелите си, дори и само за по едно питие, харесва ми да съм с тях, харесва ми да прекарвам повече време с двете си деца... Гледай ти колко много неща съм можел да правя, когато съм извън тенис корта!

– Имаш ли си спортен идол?

– Идол е силно да се каже. Но съм голям почитател на Джон Макенроу – наистина за мен той е най-страхотният и най-бързоръкият тенисист на света.

– Коя е най-конфузната ситуация, в която си изпадал?

– Подсещаш ме, че тя често се повтаря! (Смее се – б.р.) Когато ми се налага да ползвам тоалетната в самолета, аз просто се заклецам там... да ти кажа в такива моменти хич не ми е до смях, ама сега, като си спомням и си представя как съм изглеждал отстрани... не мога да не се разсмея!

– Кое е мястото, в което искаш пак да се върнеш или може би да посетиш някое ново?

– Наистина нямам представа!? Може би да посетя България?! Знам ли?!

– Защо реши да дариш старата си тенис количка на човек от България?

– Ааа! Не е честно, това е много личен въпрос! Отговорът, който спонтанно ми идва, е: „За да зарадвам и направя някого щастлив!“. Това, което наистина ме мотивира, е може би



тази поразителна любов, с която ти подхождаш към работата си. Исках по някакъв начин да стана съпричастен към това, което правиш – да дам заедно старта на нещо ново и непознато досега в родината ти, каквото е тенисът за хора с инвалидни



Снимка: Евгения Христова

колички! Ако не беше ми разказала за проблемите, които имат хората като мен в България, за момчето, което иска да играе тенис, може би тази количка нямаше да отиде в България. Надявам се това момче да я пригоди към своите физически особености, така че да му е удобна, когато играе тенис. Надявам се този малък подарък да го направи по-щастлив!

– Какво правиш, когато ти е много тежко и тренировките ти идват в повече?

– Винаги се опитвам да гледам позитивно на нещата, особено когато съм в кризисен период. Винаги си мисля, че от конкретната лоша ситуация мога да отида към по-добро! Така че мислете позитивно! И това да го напишат с големи букви в бюлетина – много е важно!

– Какво би пожелал на хората, които четат бюлетина?

– Да не се страхуват да рискуват. Нека се опитат да осъществят колкото се може повече свои мечти! Да опитват нови неща и предизвикателства – да играят тенис например! А когато нещата при вас потръгнат и заедно с това момче се окаже, че и други желаят да играят тенис, ще чакам покана, за да направим заедно най-страхотното представяне на тази великолепна игра!

*От Белгия с Херт разговаря
Камелия Константинова.*



С ИНВАЛИДНА КОЛИЧКА ПО УЛИЦИТЕ НА СОФИЯ*

Журналистът Том Гудисън е бил постоянен посетител в България през последните 25 години. За нещастие обаче, през 1998 година той получава тежък хипертоничен удар, който го поставя в инвалидна количка. Това лято Том решава да посети свои приятели и познати в София, да види как следкомунистическа Източна Европа се справя с проблемите на хората в инвалидни колички. Предлагаме ви да се разходите заедно с него из софийските улици.

Когато самолетът ми се приземи в София, бях малко обезпокоен дали ще получа някаква помощ в България. Не трябваше да се тревожа толкова много, тъй като още от самолета за мен се погрижиха служители на летището, които ме прекараха през терминала, паспортния контрол и митницата в моята собствена количка. Те се погрижиха за багажа ми и дори ме отведоха до чакащия ме отвън автомобил.

Близките, у които гостувах, живеят в апартамент на първия етаж, така че ежедневно ми се налагаше да се боря с десетина стъпала без парапет. Малко домове в тази страна имат асансьори. Аз почти приех преодоляването на стълбището като забавление, тъй като с малко помощ от страна на личната ми асистентка все пак успях да се кача.

Веднъж тя реши да отидем на разходка из центъра на града с моторизираната ми количка. Това беше грешка. Главен проблем на София е, че навсякъде по улиците ѝ има гърбици, които не представляват никаква пречка за мотористите или автомобилистите, но ако си в инвалидна количка, ще ти бъде необходима силата поне на Херкулес, за да ги преодолееш.

За щастие, близо до улица „Васил Левски“ настилката беше гладка и завършваше със скосен бордюр на кръстовището с булевард „Дондуков“. Но това бе само там.

За съжаление повечето от улиците в този град са павирани, при това доста разнебитени. Липсата на места за паркиране принуждава шофьорите да паркират на тротоарите, което пък кара пешеходците да слизат на пътното платно. Да не говорим за безбройните стари, ръждясали автомобили, изоставени по столичните улици.

Бях изключително щастлив, когато успеях да се добера до някоя банка или магазин, разбира се с цената на изключително интензивно раздрусване на цялото ми тяло.

Читателите може би знаят, че намирането и ползването на достъпна тоалетна е ключова задача за всеки човек с увреждане, решил да излезе из града. За нещастие България никога не е чувала за тоалетни, достъпни за хора с увреждания. Изключвам случайната такава на аерогарата, която между другото, незнайно защо, бе непрекъснато заета от хора без увреждания. Така и не успях да открия друга такава из целия град и благодаря на Бога за чуждестранните хотели, като хотел „Радисън SAS – София“, където има достъпна тоалетна. В хотела можеш и да се отпуснеш под приятния полъх на климатика и да пийнеш едно питие на бара.

Плюс всичко това успях да посетя някои от забележителностите на различния град. Справих се с няколкото стъпала пред Катедралата „Александър Невски“, чудейки се къде са се дянали всички онези униформени мъжаги, които са рееха наоколо веднага след като комунизмът в България бе свален. Аз между другото така и не успях да открия разликата между униформените генерали от червената армия и ватманите на софийските трамваи.

Някои неща така и не се бяха променили. Тъй като трябваше да отседнем при приятели, оказа се, че трябва да се регистрираме. В службата за регистрация ни казаха да отидем на гише 10, от гише 10 ни препратиха към гише 9, оттам ни прехвърлиха на гише 11 и накрая ни върнаха отново на гише 10. Там най-накрая ни регистрираха. А старата дама, която попълваше адресните ни карти със скоростта на костенурка, използвайки пишеща машина, по-стара и по-изтощена от самата нея, вече не бе на смяна.

Някои места по света просто не са

пригодени за хора с увреждания и България е едно от тях. Но с помощта на няколко добронамерени ръце, след едно добро предварително проучване на околностите, с навременни хитроумни приспособления, направени набързо, повярвайте ми, всички прегради пред човека с увреждане падат, когато той е решил да пътува.

**Материалът препечатваме от електронното издание The Sofia Echo – Bulgaria's English-language newspaper. Можете да го намерите на адрес: <http://www.sofiaecho.com>. Превод от английски език: Нина Жишева*

НАШИТЕ ДОБРОВОЛЦИ



БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА ПОДКРЕПАТА!

Тези редове са за **нашите доброволци** – онези млади по дух и възраст хора, които щедро ни даряват със своята подкрепа. Те са въоръжени с усмивка и добро настроение, с които успяват да „заразят“ и нас. Помагат с ентузиазъм, но не се стремят да бъдат център на внимание, защото просто са широко скроени хора. На тях разчитаме за много неща. Например за провеждането на акция по набиране на подписи в подкрепа на нов закон за равнопоставеност и равни възможности на хората с увреждания в България, за която споменахме в предишния брой. На тях дължим много, защото са искрени, неуморими, със свежи идеи и огромна

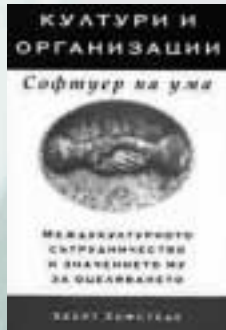
доза човеколюбие. Често пъти, записани в ежедневните си дела, ние забравяме да им кажем колко ги ценим и обичаме, затова сега специално им посвещаваме тези редове.

Скъпи доброволци, всички ние, целият екип на ЦНЖ, искаме да ви кажем че сте много важна част от нашия екип. Благодарим ви за това, което сте и за всичко, което правите. Вие успявате да направите сивото ежедневие цветно, приятно и смислено като ни помагате в организирането на всички наши дейности и мероприятия – от купоните до сериозните конференции. Искаме да ви пожелаем да продължавате да бъдете различни и никога да не влизате в сивото русло на стереотипите, които обезличават хората и дори понякога убиват чувствителността ни.

(НЖ)

ПОЛЕЗНИ ЧЕТИВА... С ЛЮБА

Редовните ни читатели знаят, че към Ресурсния център на ЦНЖ вече почти от две години е отворила врати нашата малка инфотека. За да улесни избора ви на книги, нашият инфотекар Люба Чавдарска ще ви представя интересни и ценни заглавия от фонда на библиотеката. Това, разбира се, ще става на страниците на бюлетина. В този брой Люба е подбрала за вас няколко заглавия, които наистина си струва да прочетете.



Култури и организации: софтуер на ума. Това е заглавието на едно широкообхватно и оригинално четиво с интересни разсъждения, което ни помага да се вгледаме в собствения си начин на мислене.

С интелектуална смелост, подкрепена и илюстрирана от множество културологични и организационни изследвания, холандецът Хеерт Хофстеде рисува трезва картина на един свят, който не познава себе си – не създава сериозните различия между групите, които населяват планетата ни в епохата на глобално общуване.

зъм и нихилизъм, като ефектът на книгата е подсилен от заключителната съпоставка между различните светогледи.



Защо сме различни: межкултурни различия в семейството, обществото и бизнеса. Защо българите не обичат израза „Добре съм“ и често им е „чогаво“, а други народи, дори и по-бедни, са по-ведри и усмихнати?

Защо във всички западни страни шофьорите дават предимство на пешеходците, а в България и Третия свят се правят, че не ги забелязват?

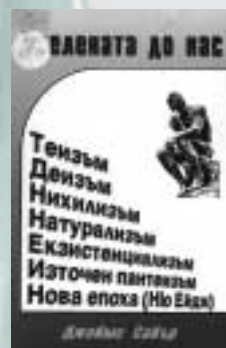
Защо в някои култури на среща се идва навреме и уговорките се спазват, а в други може да не е така?

Защо немците и японците държат да въведат ред и предвидимост във всичко, а англичаните им се смеят?

Защо едни народи смятат, че богатството и успехът зависят от лични качества и усърдие, а други ги приписват на съдба, късмет или връзка?

И най-важното: Как се отразява всичко това на трудовите навици, управленските философии и създаването на фирмено и национално богатство в различните култури?

Може би ще намерите част от отговорите като прочете тази книга...



Вселената до нас: справочник за различните светогледи.

Една чудесна книга, която неминимо навежда на мисли за толерантност към различните, към онези – с други идеи, друго светоусещане, обосновано от техните вярвания, религии, идеологии и пр. различни, понякога дори несъвместими с нашите. Авторът Джеймс Сайър ни въвежда разбираемо и леко в различните светогледи. В сбитото, но достъпно изложение ни запознава с основите на теизма, деизма, екзистенциализма, източния пантеизъм, както и наскоро оформилото се движение „Ню ейдж“ (нова епоха). Наред с тях в книгата присъстват марксизъм, светски натурали-

Консултантски център към ЦНЖ – София предоставя услуги за независим живот на хора с физически увреждания в трудоспособна възраст от град София. За да ползвате услугите на консултантите ни, заповядайте при нас – бул. Христо Ботев № 36, вход от ул. Солунска, или ни потърсете на телефони 951 51 66 и 952 09 86. Адресът на електронната ни поща е cil-cc@bitex.com.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

n(o)vib

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб
Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорни редактори:
Вера Младенова
Дияна-Петя Делчева

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.



Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
тел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com,
www.cil-bg.org